

Nr 353

Av herr **Ohlin m. fl.**, *om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.*

Vi har i en annan denna dag väckt motion framhållit, att statsfinanserna — väsentligen till följd av en under lång tid förd, felaktigt utformad och illa planerad allmän ekonomisk politik från regeringens sida — har bringats i det läget, att statsmakterna nu ställes inför nödvändigheten att ompröva förut fattade beslut. En väsentlig avlastning av de utgiftsåtaganden som nu åvilar statsverket måste åstadkommas. Det är visserligen riktigt, att en sådan mera betydande besparing i statens utgifter knappast kan genomföras utan inskränkningar i den statliga bidragsgivningen, men denna väg är dock att föredraga framför den av regeringen nu aviserade utvägen att tillgripa en kraftig, ny beskattning genom införandet av en allmän varuskatt. En sådan beskattning, som inte kan undgå att bli ytterst kännsbar för den enskildes ekonomi och som särskilt i nuvarande konjunkturläge kan få allvarliga följder i hela landets ekonomi till följd av sin allmänt fördrande verkan, måste avvisas.

Ett nu utgående statsbidrag av betydande omfattning, som då kommer i blickfältet, är statsbidraget till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen.

I samband med höjningen av ortsavdragen vid den kommunala inkomstbeskattningen beslöt 1957 års riksdag att genom ett särskilt statsbidrag övergångsvis kompensera kommunerna för det inkomstbortfall som skulle bli en följd av de höjda ortsavdragen. Statsbidraget skulle medge en fullständig kompensation för åren 1958—1960 och sedan delvis avvecklas under en följande femårsperiod. Statsbidraget utformades så att staten skulle tillskjuta det antal skattekronor som kommunerna förlorade genom ortsavdragshöjningen. Avvecklingen av statsbidraget skall ske så att det sålunda framräknade antalet skattekronor reduceras. Systemet får till följd — vilket statsutskottet vid ärendets behandling påpekade — att statsbidragets storlek och därmed kostnaderna för statsverket blir beroende av de kommunala utdebiteringssatsernas höjd. Vid ökade utdebiteringssatser stiger statsverkets kostnader.

1956 års kommunalskatterevison redovisade och prövade två olika huvudalternativ för det statliga kompensationsbidraget. Antingen kunde det lämnas såsom ett av staten tillskjutet skatteunderlag eller som ett av sta-

ten tillskjutet belopp, vars storlek avvägts med hänsyn till bortfallet i skatteunderlag genom de höjda ortsavdragen och förutvarande utdebiterings-sats. Den sistnämnda bidragsformen tillämpades vid kompensationsbidraget i samband med 1950 års ortsavdragsreform. Kommunalskatterevisjonen ansåg för sin del att den förstnämnda bidragsformen var bl. a. ur tekniska synpunkter att föredraga. Samma ståndpunkt intog Kungl. Maj:t och riksdagen. Vid ärendets behandling år 1957 pekade emellertid utskottet i sitt utlåtande på de risker för kostnadsökningar som var förbundna med statsbidragets konstruktion. Utskottet förutsatte härvid uttryckligen att, därest en mera påtaglig ökning av de beräknade kostnaderna för statsbidraget skulle uppstå till följd av en ökning i den kommunala utdebiteringen, en omprövning av grunderna för statsbidraget skulle komma till stånd. Ett uttalande av liknande innehåll gjorde statsutskottet 1958.

Kostnaderna för nästa budgetår beräknas nu till 610 milj. kronor, eller till drygt 100 milj. kronor mera än vad man kalkylerade med då beslutet fattades. Kostnadsstegringen uppgår till ca 20 procent. Denna kostnadsökning är så betydande, att den av statsutskottet år 1957 förutsatta omprövningen enligt vår mening bör ske. Vi finner detta desto mera motiverat som det får anses ytterst angeläget att söka undvika ytterligare kostnadsökningar för statsverket.

Vi delar den principiella uppfattningen att besparingar i statsutgifterna av den innebörden att ifrågavarande utgifter överflyttas från statskassan till kommunerna inte är att tillråda. Men vi vill erinra om att syftet med kompensationsbidraget var att göra det möjligt för kommunerna att anpassa sig till de högre ortsavdragen. Statsverket skulle övergångsvis svara för det medelsbehov som blev en direkt följd av den minskning i skatteunderlaget, som föranletts av ortsavdragens höjning. Statsverkets åtagande kan också uttryckas så, att staten skulle garantera att den nedgång i skatteunderlaget, som blev en följd av de höjda ortsavdragen, inte skulle i och för sig behöva föranleda en höjning av den kommunala utdebiteringen så länge full kompensation utgick. Skulle utdebiteringshöjningar bli nödvändiga *av andra skäl*, t. ex. ökade kommunala utgifter, borde kommunerna själva svara för dessa enligt vanliga regler.

Det resonemang vi här fört leder naturligt till den slutsatsen att statsbidragets storlek bör anknyta till de utdebiteringssatser som gällde för det kommunala finansår, då de förutvarande lägre ortsavdragen senast tillämpades, d. v. s. för år 1957. Statsbidragets storlek skulle då för den enskilda kommunen bli lika med produkten av den för år 1957 gällande utdebiteringssatsen och det antal skattekrönor som bortfallit på grund av ortsavdragsreformen. En beräkningsgrund av sådan innebörd skulle alltså tillämpas för det återstående år, då full kompensation enligt 1957 års beslut skall utgå, d. v. s. för år 1960. Det kan självfallet inte komma i fråga att ändra de grunder, som har avseende på det innevarande året. Reduceringen av

statsbidraget, vilken skall företagas under den därpå följande femårsperioden, får sedan ske efter den enligt fjolårsbeslutet fastställda skalan.

Därest bidragsgrunderna justeras på angivet sätt skulle statsverkets kostnader för kompensationsbidraget utveckla sig enligt nedanstående tablå. Denna visar för jämförelsens skull även de kostnader, som kan beräknas uppkomma därest grunderna inte justeras och utdebiteringssatserna antages oförändrade för hela perioden.

Budgetår	Statsverkets kostnader		Kostnads- minskning per år	Ackumule- rad kost- nads- minskn.
	enl. gällan- de grunder.	enl. just. grunder.		
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1959/60	610	571	39	39
1960/61	575	504	71	110
1961/62	505	445	60	170
1962/63	435	385	50	220
1963/64	366	325	41	261
1964/65	297	265	32	293
1965/66	262	236	26	319
Summa	3 050	2 731	319	

Besparingen för statsverket skulle för nästa budgetår bli 39 milj. kronor och för budgetåret 1960/61 ytterligare 71 milj. kronor. För hela perioden skulle kostnadsminskningen kunna beräknas till 319 milj. kronor. Skulle de kommunala utdebiteringssatserna höjas ytterligare, skulle besparingarna för statsverket komma att bli större än vad som i tablån angivits.

Vi föreslår att grunderna för kompensationsbidraget justeras på ovan angivet sätt. Det bör understrykas att en justering av sådan innebörd inte kan anses innebära att statsmakterna rubbar det åtagande gentemot kommunerna, som statsverket iklätt sig i samband med ortsavdragsreformen, från vad som har avsetts. Kommunerna bibehålles vid sin rätt att — så som beslutet avsåg — övergångsvis kompenseras för det bortfallande skatteunderlaget så att höjning av utdebiteringen på grund härav ej skulle behövas, och avvecklingen av kompensationsbidraget skall ske enligt den fastställda planen. Vi förutsätter att frågan huruvida och i vilken form det vid åttaårsperiodens slut kvarstående bidraget skall fortsättningsvis utgå får stå öppen. Den bör lämpligtvis upptagas till prövning i samband med den reform om en allmän kommunal skatteutjämning, som för närvarande är föremål för utredning.

I samband med ortsavdragsreformens genomförande har författningsregler utfärdats beträffande skatteunderlagsgraderade statsbidrag till kommunerna för speciella ändamål och kommunala bidrag till vissa statliga ut-

gifter. Dessa författningsregler, som utfärdats i administrativ ordning och som finnes intagna i Kungl. Maj:ts kungörelse av den 16 maj 1957 *ang. beräkning av skatteunderlag vid bestämmande av statsbidrag i vissa fall m. m.* (nr 206), har till syfte att ifrågavarande bidrag skall utgå med i stort sett oförändrade belopp. Den ändring i grunderna för kompensationsbidraget till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen, som vi förordat ovan, föranleder endast en omjustering av formell art i ifrågavarande kungörelse. Till sitt sakliga innehåll förutsätter vi att de där meddelade föreskrifterna bibehålles oförändrade. Föreskrifterna kan sålunda givas det innehållet, att vid beräkning av skatteunderlag eller skattekraft enligt ifrågavarande bidragsförfattningar under övergångstiden skall till det skatteunderlag, som föreligger på grund av taxeringen under året, läggas ett skatteunderlag, som överensstämmer med det som staten f. n. tillskjuter enligt grunderna för ortsavdragsreformen. Det skatteunderlag som skall tillskjutas kan för år 1960 fastställas till skillnaden mellan det skatteunderlag, som fastställts i vederbörande kommun vid 1958 års taxering, och det skatteunderlag, som skulle uppstått om man tillämpat de ortsavdrag som gäller fr. o. m. 1959 års taxering redan vid taxeringen 1958. För perioden 1961—1965 minskas det sålunda tillskjutna skatteunderlaget enligt den fallande skala, som angivits för det enligt 1957 års beslut av staten tillskjutna skatteunderlaget i anledning av ortsavdragsreformen.

Ifrågavarande föreskrifter kan utfärdas i administrativ ordning.

De författningsföreskrifter, som i övrigt blir erforderliga i anledning av den ovan förordade justeringen av gällande bidragsgrunder, får utfärdas genom ändring av lagen den 16 maj 1957 om särskilda bestämmelser om kommuns, landstings och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965. Vi framlägger nedan förslag till författningsändring.

Anslagsberäkning

Till följd av den justering av grunderna för statens skatteersättning till kommunerna, som vi här föreslagit, kan anslaget för nästa år nedsättas med 40 milj. kronor. Vi har i annan motion föreslagit ändringar i reglerna för vissa schablonavdrag m. m., varigenom det kommunala skatteunderlaget ökas. Detta senare förslag medger en reduktion av statsbidraget för nästa budgetår med 30 milj. kronor. Anslaget kan därför upptagas med 610 — 70 = 540 milj. kronor. Yrkande beträffande anslaget framföres i särskild motion.

Under hänvisning till det ovan anförda föreslår vi,
att riksdagen måtte

1. antaga följande

Förslag

till

Lag om ändring av

lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om

kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.

Härigenom förordnas att §§ 1—4 i nämnda lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges och betecknas som §§ 2—5 efter tillägg av en ytterligare paragraf betecknad som § 1 med nedan angiven lydelse.

§ 1.

Inom kommun, landstingskommun eller annan samfällighet, som äger beskattningsrätt, skola för utdebiteringen under åren 1960—1965 gälla nedan i §§ 2—5 angivna bestämmelser.

§ 2.

Vid fastställande av utgifts- och inkomststat skall kommun, landstingskommun eller annan samfällighet som äger beskattningsrätt — med undantag likväl av tingslag — äga att vid beräkning av medelsbehov, som täckes på annat sätt än genom utdebitering under åren 1960—1965, beräkna nedan angivna särskilda inkomst.

§ 3.

Vid fastställande av inkomststat för år 1960 äger vederbörande samfällighet rätt att tillgodoräkna sig såsom särskild av staten tillskjuten inkomst (bidrag) ett belopp utgörande produkten av den utdebitering, som fastställts inom samfälligheten för år 1957 och det antal skatte kronor och skatteören som utgör skillnaden mellan å ena sidan det antal skatte kronor och skatteören, som påförts de skattskyldiga vid 1958 års taxering och det antal skatte kronor och skatteören å den andra sidan, som skulle påförts de skattskyldiga, om vid samma års taxering tillämpats de kommunala ortsavdrag, vilka genom lagen den 16 maj 1957 om ändring av kommunalskattelagen (nr 200) fastställts att gälla från och med 1959 års taxering.

§ 4.

Vid fastställande av inkomststat för ettvarvt av åren 1961 till och med 1965 äger samfälligheten tillgodoräkna sig på ovan i § 2 angivet sätt beräknad, av staten tillskjuten inkomst med den reducering varom Konungen äger meddela närmare föreskrifter enligt de grunder, som fastställts av riksdagen vid antagandet av 1957 års ortsavdragsreform.

§ 5.

Konungen äger i övrigt meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

— — —

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling.

— — —

2. besluta bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med ovan angivna grunder i administrativ ordning utfärda föreskrifter rörande beräkning av skatteunderlagsgraderade statsbidrag till kommunerna för speciella ändamål och av kommunala bidrag till vissa statliga utgifter.

Stockholm den 27 januari 1959

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

O. Malmberg

Manne Ståhl

Sven Wedén

B. von Friesen

Henning Gustafsson
i Skellefteå

Sven Gustafson
i Göteborg

Ragnhild Sandström